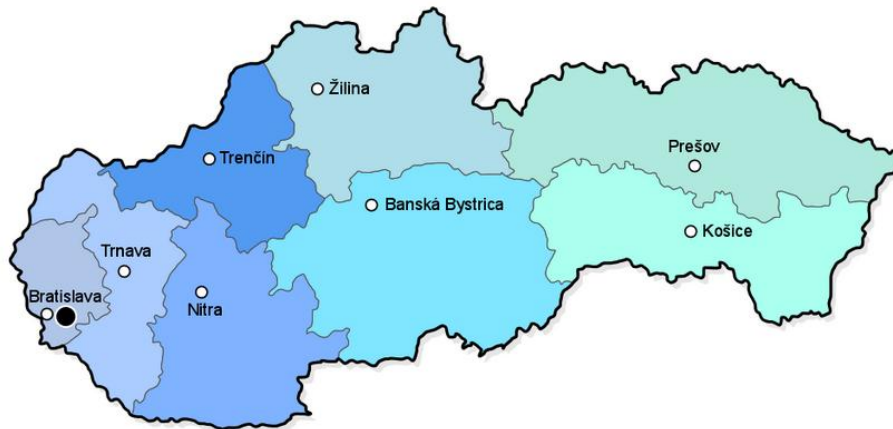

Štátna školská inšpekcia

Interná evalvácia školy – zameranie na zmenu

Charakteristika práce

Pochopenie a akceptovanie dôvodov internej evalvácie je nevyhnutné pre jej kvalitnú realizáciu a validné výsledky. Do procesu ich získavania, analýzy, hodnotenia a interpretácie vstupujú všetci účastníci vzdelávania (vedenie školy, mikromanažment – vedúci PK, koordinátori jednotlivých oblastí, ŽŠR, pedagógovia, žiaci, ich zákonní zástupcovia a predstavitelia dotknutej komunity), ktorých participácia je podstatou autoevalvácie, avšak prináša i možné riziká.

Obsah

- **Evalvácia** ako pojem
- Porovnanie externej a internej evalvácie
- Nástroje evalvácie
- Postup, fázy evalvácie
- Znaky dobrej evalvácie
- Aktuálny stav na školách
- Dôvody stavu z pohľadu riaditeľov škôl
- Najčastejšie problémy/riziká pri autoevalvácii
- Význam autoevalvácie
- Participanti v realizácii autoevalvácie
- Odporúčania
- Zdroje

Evalvácia ako pojem

lat. **valvare** = byť silný, mať platnosť, závažnosť

proces **systematického zhromažďovania, analýzy a hodnotenia** informácií podľa vopred stanovených kritérií

je nástrojom rozvoja školy ako organizácie i rozvoja jednotlivcov

možný slovenský ekvivalent: **vyhodnocovanie**

Externá evalvácia

je vykonávaná **externe**, spravidla
Štátnou školskou inšpekciou,
zriaďovateľom,...

kritériá sú rovnaké pre všetky školy
(externé maturitné skúšky, testovanie
deviatakov, evalvácia štátneho
vzdelávacieho programu)

vzťahuje sa k **cieľom štátneho
vzdelávacieho programu**

Interná evalvácia

je uskutočňovaná **na pôde školy**, so
súhlasom učiteľského zboru, v
pozitívnej klíme

kritériá si stanovuje škola sama, do
zberu dát i procesu hodnotenia sú
zapojení všetci učitelia

kritériá sa vzťahujú k cieľom školy a
k **cieľom školského vzdelávacieho
programu**

Externá evalvácia

vzťahuje sa k cieľom výchovy a vzdelávania, i k cieľom efektívneho **riadenia škôl v rámci celej SR**

cieľom je zhodnotiť **stav**

je **zameraná na minulosť**, t. j. na hodnotenie uplynulého hodnoteného obdobia

Interná evalvácia

je zameraná na zlepšenie procesov výchovy a vzdelávania a zvýšenie efektívnosti **riadenia konkrétnej školy**

cieľom je nastaviť **zmenu**

je **orientovaná do budúcnosti**

Nástroje evalvácie

Analýza dokumentácie školy

- napr. výsledky hodnotiacej správy školy, zápisnice pedagogických rád, zápisnice PK, výsledky súťaží, olympiád, atď. Získané informácie sa ďalej triedia a hodnotia v závislosti od problému, ktorý sa má riešiť.

Analýza edukačných produktov a edukačných výsledkov

Anketa

- mienka respondentov (učiteľov, žiakov, rodičov) o konkrétnych javoch. Účastníci sa do neho zapájajú na základe vlastného rozhodnutia, záujmu a aktivity.

Brainstorming

Workshop/dielňa

- aktívne pracovné stretnutie organizované za konkrétnym účelom.

Diskusia, rozhovor (štruktúrovaný/ neštruktúrovaný/ hybridná forma)

- výmena názorov, a nápadov, na objasnenie stanovísk a hľadanie kompromisov pri riešení problémov.

Dotazník

- sústava dopredu pripravených a starostlivo formulovaných otázok, ktoré sú premyslene zoradené a na ktoré respondent odpovedá písomne,
- dotazníky pripravené neodborne majú veľmi malú výpovednú hodnotu.

Pozorovanie

- cieľavedomé, plánovité a sústavné vnímanie javov a procesov, ktoré smeruje k odhaleniu podstatných súvislostí a vzťahov sledovanej skutočnosti,
- najčastejšie vo forme hospitácie.

SWOT analýza

- analýza predností (silných stránok)/nedostatkov/príležitostí/hrozieb (rizík).

STEEP analýza

- analýza všeobecného prostredia – z 5 hľadísk:
 - sociálne a demografické,
 - technické a technologické,
 - ekonomické,
 - ekologické,
 - politické.

Schránka dôvery

- anonymné názory a inšpirácie na zmeny.

Techniky „foto hodnotenie“ a „temné miesta“

- mapovanie nevyužívaných, nefunkčných a neestetických priestorov.

Benchmarking

- komparatívna metóda, vychádzajúc z princípu učiť sa od najlepších,
- porovnávanie a meranie vlastnej organizácie so špičkovými organizáciami s cieľom zlepšovania vlastných aktivít.

Ďalšie užitočné zdroje informácií

- z hodnotenia a klasifikácie žiakov,
- zo sebahodnotenia žiakov,
- zo sebahodnotenia učiteľov,
- z podujatí organizovaných pre verejnosť (napr. počet účastníkov, zápisy do knihy návštev ...),
- z porovnávacích testov,
- z hodnotenia ŠŠI,
- z portfólia učiteľov, žiakov i školy,
- z rozboru ponuky záujmovej činnosti...

Roviny zavádzania evalvácie

```
graph TD; A["Roviny zavádzania evalvácie"] --- B["technická (autoevalvačný plán, zber, triedenie a vyhodnotenie dát)"]; A --- C["manažment zmeny (práca s ľuďmi, implementácia zmien a ich udržateľnosť)"];
```

technická (autoevalvačný plán, zber, triedenie a vyhodnotenie dát)

manažment zmeny (práca s ľuďmi, implementácia zmien a ich udržateľnosť)

Fázy evalvačného procesu

1. fáza - motivácia

podmienkou je **pochopenie a prijatie** dotknutými osobami

formulovanie **vízie** v súlade so ŠkVP

dôležité **trpezlivé vysvetľovanie** cieľov autoevalvácie

očakávať i pochybnosti a odpor

voľba priorít – v začiatkoch **najviac 3**

2. fáza - autoevalvačný plán (obsah)

ciele autoevalvácie , prípadne aj zdôvodnenie týchto cieľov (spĺňajúce kritériá SMART, vopred prediskutované v pedagogickom zbore)

evalvačné oblasti

kritériá posudzovania a indikátory žiaducej kvality (kvantitatívne, resp. kvalitatívne) – hovoria o preukázateľnosti cieľa autoevalvácie

cieľové skupiny

zvolené metódy a nástroje posudzovania stavu

čas, resp. rámcové termíny

evalvačné tímy, skupiny zodpovedné za jednotlivé evalvačné aktivity a za celok (homogénne/heterogénne)

potrebné zdroje – materiálne, technické, finančné

spôsob zdokumentovania evalvačného procesu i výstupu

3. fáza - realizácia

```
graph LR; A[3. fáza - realizácia] --- B[ ]; B --- C[aktivity realizujú najmä evalvačné tímy v zmysle plánu, prípadne sa prizývajú externí odborníci]; B --- D[konkretizujú sa doteraz známe poznatky podľa podmienok školy]; B --- E[určujú sa konkrétne postupy];
```

aktivity realizujú najmä evalvačné tímy v zmysle plánu, prípadne sa prizývajú externí odborníci

konkretizujú sa doteraz známe poznatky podľa podmienok školy

určujú sa konkrétne postupy

4. fáza - evalvačná

zber, vyhodnocovanie výsledkov a interpretácia dát

vypracovanie **evalvačnej správy** – interný dokument, nie je to len výpočet uskutočnených aktivít, ale má hodnotiaci charakter s príslušnými odporúčaniami

5. fáza - korekčná

```
graph LR; A[5. fáza - korekčná] --> B[prediskutovanie výsledkov a z nich vyplývajúcich opatrení v pedagogickom zbore]; A --> C[návrh potrebných korekcií];
```

prediskutovanie výsledkov a z nich vyplývajúcich opatrení v pedagogickom zbore

návrh potrebných korekcií

Znaky dobrej evalvácie

- je **systematická**, t.j. je explicitne vymedzená jej oblasť a štruktúra v dokumentoch školy, **nie len jednorazový akt**,
- je uskutočňovaná správne metodicky, vychádza z **validných** (overených, platných) **dát**,
- je uskutočňovaná **pravidelne**,
- vyhodnocovanie sa vzťahuje k vopred stanoveným **kritériám kvality**, ktoré vychádzajú z **reálnych podmienok školy**,
- je použiteľná pre ďalšie rozhodovanie a plánovanie,
- **procesy** autoevalvácie **sú zdieľané**, t.j. na tvorbe cieľov, kritérií, indikátorov i procesov zberu dát sú zapojení zamestnanci školy, rodičia i žiaci,
- je uskutočňovaná **v dobrej, neohrozujúcej klíme**.

Aktuálny stav na školách – inšpekčná činnosť v školskom roku 2018/2019

(zdroj: Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2018/2019)

ZŠ
(79 KI)

- **Komplexné sebahodnotenie** podľa vypracovaného plánu rozvoja kvality výchovno-vzdelávacieho procesu **školy nerealizovali**. V informačnom dotazníku zadanom ŠŠI považovali riaditelia ZŠ autoevalváciu za užitočný nástroj zvyšovania kvality práce školy, ale vlastnú stratégiu autoevalvácie vypracovanú nemali.

GYM
(13 KI)

- **Systematicky vykonávali kontrolu len na 2 GYM**. Postoj riaditeľov k sebahodnoteniu bol zjavne pozitívny. Napriek tomu, že v 6 GYM uviedli jeho realizáciu, autoevalvácia nemala charakter systematických komplexných sebahodnotiacich procesov. Riadiaci zamestnanci, výchovní poradcovia, resp. koordinátori prevencie a členovia predmetových komisií sa sústreďovali len na užšie oblasti a parciálne problémy.

SOŠ
(12KI)

- Za užitočný nástroj zvyšovania kvality školy považovali riaditelia SOŠ sebahodnotenie, ktoré nevnímali ako byrokratickú záťaž. V rozhovoroch konštatovali, že si uvedomujú potrebu vykonať určité zmeny v systéme fungovania školy a oblasti vyžadujúce si zlepšenie vedia identifikovať, ale napriek tomu systematické, **plánované sebahodnotiace procesy realizovala iba 1 SOŠ**.

Dôvody stavu z pohľadu riaditeľov škôl

- Nízka miera metodologickej podpory od iných organizácií (MŠVVaŠ SR, MPC, VŠ, ŠPU, ŠIOV,...),
- Absencia alebo len slabé databázy podporných nástrojov na realizáciu autoevalvácie (dotazníky, príklady dobrej praxe, námety na aktivity,...),
- Vysoká byrokratická záťaž riaditeľov škôl, ostatných PZ,
- Uprednostňovanie realizácií národných a medzinárodných projektov, ktoré sú personálne i časovo náročné (často z nich však vyplýva i možnosť grantov na obnovu pomôcok a vzdelávanie PZ),
- Nedostatok finančných prostriedkov na uskutočnenie zmien a odmeňovanie aktívnych zamestnancov,
- Slabá spolupráca s rodičmi na niektorých typoch škôl (najmä SOŠ).

Najčastejšie problémy/riziká pri autoevalvácii

nízka validita a reliabilita

získaných
informácií (slabá
návratnosť
dotazníkov,
chybná
interpretácia dát)

slabý záujem o spoluprácu

zo strany PZ,
rodičov, žiakov
alebo širšej
komunity (v
prípade chápania
autoevalvácie ako
práce navyše, nie
ako automatickú
súčasť
práce/štúdia) –

riziko formálnosti prác

neochota odkrývať slabé stránky školy –

zraniteľnosť,
obavy zo straty
žiakov

príliš veľa evalvačných oblastí –

rýchle vyčerpanie
a strata záujmu
zapojených členov
evalvačných tímov

**výsledky nie
sú okamžité,
sú viditeľné až
po istom čase,
možná strata
angažovanosti
zúčastnených**

Význam autoevalvácie

pravidelné overovanie kvality vzdelávania, pri zistení problémov možnosť rýchlej nápravy

sledovanie plnenia stanovených cieľov a postupné napĺňanie vízie školy

prijímanie účinných opatrení vo všetkých oblastiach hodnotenia pre zvyšovanie kvality

zabezpečenie zmysluplného profesijného rozvoja zamestnancov

zodpovedanie sa školy za svoju činnosť verejnosti (akontabilita)

budovanie vzťahu zúčastnených (U, Ž, R) k škole ako inštitúcii – možnosť aktívne sa podieľať na jej smerovaní

skvalitnenie vzájomnej spolupráce kolegov, vedúcich zamestnancov s ostatnými zamestnancami, ale i učiteľov a žiakov – zlepšenie klímy školy

Základní participanti v realizácii autoevalvácie školy

Úspešná autoevalvácia = angažovaný učiteľ alebo aspoň sympatizant, nie odporca myšlienky!!!

angažovaný učiteľ

je **sebareflexívny** (pozor: riziko prílišnej subjektivity)

možno ju objektivizovať prostredníctvom motivačno- hodnotiaceho rozhovoru s nadriadeným, prostredníctvom spätnej väzby od kolegov a žiakov, spoluprácou s kolegami v MZ a PK, ale aj prostredníctvom externého hodnotenia (ŠŠI, zriaďovateľom, rodičmi...)

pozná **kritériá svojho hodnotenia** vyplývajúce z cieľov školy, s ktorými je stotožnený

má **podporu vedenia školy** v svojom profesijnom raste, aktívne vyhľadáva možnosti na rozvoj svojich kompetencií

je **kooperatívny**, využíva medzipredmetové vzťahy

umožňuje svojim žiakom pracovať v príjemnej a podnetnej pracovnej klíme, vedie ich k samostatnosti, k sebahodnoteniu, rešpektuje ich individuálne schopnosti

dokáže na proces učenia pozeráť očami svojich žiakov, za úspech považuje najmä pozitívny dopad na žiaka, nie organizovanie svojich aktivít (**rozmyšľa viac o tom, ako sa žiak učí než o tom, ako učiteľ vyučuje**)

žiak

ústredná postava školy, jeho úspechy a rozvinuté kompetencie sú najdôležitejšie z podnetov/dôvodov i stanovených cieľov autoevalvácie

má možnosť vyjadriť svoj názor na podmienky v škole a navrhnúť zmeny (prostredníctvom TU, ŽŠR a pod.)

vyučovanie vníma ako kľúč k vlastnému napredovaniu, hľadá dôvody svojich prípadných neúspechov (nie je za ne zbytočne trestaný)

je vedený k samostatnému kritickému mysleniu, k uvažovaniu o svojom štúdiu z viacerých hľadísk, k vnímaniu vonkajších vplyvov na kvalitu svojej školy, k angažovanosti aj vo verejných veciach

v pozitívnej klíme školy je schopný budovať korektné vzťahy s učiteľmi i so svojimi spolužiakmi

záujem školy o názor žiakov a implementácia ich konštruktívnych návrhov pomáha budovať ich sebedôveru i vytvárať vzťah ku škole ako inštitúcii

dôležitý aj po ukončení štúdia – cenné názory absolventov čeliacich realite SŠ, VŠ alebo zamestnania na prínos školy

rodičia

cítia sa byť potrební, užitoční a prínosní pre školu

získajú presnejšie informácie o výchovno-vzdelávacom procese

dokážu sa lepšie rozhodovať pri výbere školy pre svoje deti

príležitosť nadviazať lepšie vzťahy s pedagogickými zamestnancami, čo umožňuje efektívnejšiu spoluprácu pri rozvoji žiaka

môžu byť prínosní pre školu aj zo strany ich zamestnania, kvalifikácie, kontaktov – budovanie verejného imidžu školy, spolupráce a zviditeľňovania v širšej komunite

Riziko: niekedy je ťažké udržiavať spoluprácu s rodičmi - vysoká pracovná zaneprázdnenosť rodičov, nezáujem o rozvoj svojho dieťaťa, zlá sociálno-ekonomická situácia, zlé skúsenosti s predchádzajúcou školou svojho dieťaťa a pod

Odporúčania

- Orientácia na **problémy, ktoré škola môže riešiť vlastnými silami** (nie všeobecné problémy školstva - napr. nízke mzdy),
- **Reálnosť pri nastavovaní plánov** (nie prílišná ambicióznosť, ale naplniteľnosť v daných podmienkach) – časový manažment, počet hodnotených oblastí, počet zapojených členov
- Detailné **premyslenie indikátorov** na kontrolu splnenia čiastkových cieľov – zjednodušia hodnotenie získaných dát, nezahľcovať sa ďalšími informáciami, ktoré pre stanovené ciele nie sú prínosné,

Odporúčania

- Maximálne **využiť doteraz získané informácie**, nevybiť si energiu na množstve vytvorených a vyhodnotených dotazníkov, rozhovorov a pod.,
- **Permanentná pozitívna spätná väzba** všetkým participujúcim členom, oceňovanie ich prínosu – udržiavanie motivovaných U, Ž i R;
- Snažiť sa o **hodnotné, merateľné, preukázateľné a dôveryhodné výsledky evalvácie** prínosné pre všetkých zúčastnených.

Zdroje

- ALBERT, Sándor, ŠNÍDLOVÁ, Mária. Autoevalvácia a tvorba školského vzdelávacieho programu. 2011. 1.vydanie. Bratislava: MPC.2011. 66 s. ISBN 978-80-8052-391-6
- BABIAKOVÁ, Simoneta.2010. Sebahodnotenie profesijných kompetencií učiteľa a autoevalvácia školy. In: *Technológia vzdelávania, príloha Slovenský učiteľ* , č. 6, 2010. ISSN 1338-1202 (online)
- HANDZELOVÁ, JANA. Autoevalvácia – vnútorná črta efektívnych škôl In: *Pedagogické rozhľady*, č. 2, 2009, s. 17-19.
- KALMÁROVÁ, V. a kol. 2019. Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2018/2019. Bratislava: ŠŠI, 2019, ISBN 978-80-973259-2-3. Dostupné: https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/velka_sprava/sprava_18_19.pdf
- ŠNÍDLOVÁ, Mária. MPC Žilina. Úvod do autoevalvácie školy I. Podporný študijný materiál k funkčnému inovačnému vzdelávaniu.
- VAŠŤATKOVÁ, Jana. 2004. Autoevaluace školy – hrozba nebo příležitost? In: *Učitel'ské listy*, č. 4, 2004-05, s. 9-10.